Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U100087

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 16-02-2023

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шевченко Марина Олександрівна
2. Shevchenko Marina Oleksandrivna

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 029

Назва наукової спеціальності: Культура і мистецтво. Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 09-02-2023

Спеціальність за освітою: 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Місце роботи здобувача: Харківська державна академія культури

Код за ЄДРПОУ: 30003600

Місцезнаходження: Бурсацький спуск, 4, м. Харків, Харківський р-н., Харківська обл., 31000, Україна

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 64.807.007

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія культури

Код за ЄДРПОУ: 30003600

Місцезнаходження: Бурсацький спуск, 4, м. Харків, Харківський р-н., Харківська обл., 31000, Україна

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія культури

Код за ЄДРПОУ: 30003600

Місцезнаходження: Бурсацький спуск, 4, м. Харків, Харківський р-н., Харківська обл., 31000, Україна

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія культури

Код за ЄДРПОУ: 30003600

Місцезнаходження: Бурсацький спуск, 4, м. Харків, Харківський р-н., Харківська обл., 31000, Україна

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 13.31, 13.31.11

Тема дисертації:

1. Оцифрування фондів бібліотек України

2. Digitizing the library collections of Ukraine

Реферат/анотація:

1. Дисертація є комплексним дослідженням особливостей оцифрування фондів бібліотек України. Запропоновано стратегічні напрями та базові організаційнометодичні засади вдосконалення організації оцифрування та формування цифрових колекцій у бібліотеках України. Розроблено інноваційні моделі

організації оцифрування документної спадщини України. Здійснено компаративний аналіз закордонного та українського досвіду з реалізації проєктів оцифрування документної спадщини. З'ясовано сучасні світові тенденції оцифрування документної спадщини. Виявлено спільне та відмінне в підходах до оцифрування документів закордонних та українських бібліотек. Встановлено головні причини та чинники, які безпосередньо впливають на ефективність реалізації оцифрування в Україні. Надано рекомендації та визначено ключові напрями подальшого вдосконалення організації оцифрування в Україні. Представлено феномен оцифрування документної спадщини як важливий складник бібліотечно-інформаційного виробництва, що продукує цифрові об'єкти та формує вагому частину цифрової культурної спадщини. Доведено, що оцифрування документної спадщини та формування цифрових колекцій забезпечують такі можливості: збереження крихких оригіналів рідкісних і цінних документів та унікальних примірників через вилучення їх з активного обігу та використання цифрових копій; отримання доступу до вмісту великоформатних документів або документів застарілих форматів; забезпечення онлайнового транскордонного доступу до цифрових копій широкому загалу, зокрема й людям з інвалідністю, задля оперативного та повного задоволення їхніх освітніх, наукових та інших інформаційних потреб; популяризація історичних і культурних здобутків України; довготривале цифрове збереження документної спадщини для прийдешніх поколінь тощо. З потоку наукових українських і закордонних праць виокремлено шість основних груп, які: 1) складають загальне теоретико-методологічне підґрунтя щодо трансформацій бібліотечних установ та їхньої діяльності в умовах цифровізації суспільства; 2) розглядають технологію оцифрування, яка забезпечує збереження оригіналів документів та широкий доступ до цифрових копій; 3) вивчають різні типи й види документів, які є унікальними історичними джерелами інформації; 4) розкривають особливості оцифрування різних типів і видів документів; 5) описують практичний досвід оцифрування документів українськими та закордонними бібліотеками; 6) досліджують окремі аспекти та процеси оцифрування (критерії відбору; авторське право; техніко-технологічні аспекти; формування корпоративних проєктів; участь у міжнародних проєктах; інноваційні технології в контексті бібліотечної діяльності, зокрема аутсорсинг, краудсорсинг тощо). Застосовано комплекс наукових підходів (соціокомунікативний, системний, структурно-функціональний, соціокультурний, аксіологічний, компаративний) та методів дослідження (джерелознавчий аналіз, термінологічний аналіз, метод моделювання, контент-аналіз, статистичний метод, соціологічні методи тощо) для досягнення мети дисертаційного дослідження та виконання завдань. Уточнено зміст та обсяг таких понять: «оцифрування», «цифровізація», «цифрова реституція», «цифрова репатріація». Оцифрування (digitization) — сукупність послідовно виконуваних процесів (операцій) перетворення аналогових (фізичних) документів (паперових, аудіо- та відеодокументів тощо) у цифровий формат. Цифровізація (digitalization) — залучення, впровадження та використання цифрових технологій для оптимізації виконання низки операцій та процесів, виникнення нових моделей, напрямів і видів діяльності, які повністю ґрунтуються на цифрових технологіях. Запропоновано використання терміна «цифрова реституція» для позначення процесу повернення цифрових копій документів, які були переміщені, нелегально вивезенні або викрадені з території держави за різних умов, а «цифрова репатріація» — процесу повернення цифрових копій документів, які були вивезені під час воєнних дій. Проаналізовано міжнародні, європейські та національні нормативно-правові акти, які регламентують оцифрування документної спадщини. З'ясовано, що міжнародні організації (UNESCO, IFLA тощо) активно підтримують оцифрування документної спадщини задля її збереження та забезпечення вільного доступу до неї. Встановлено, що в Європейському Союзі оцифрування документної спадщини має значну нормативно-правову базу, яка складається зі стратегій, декларацій та рекомендацій, які мають бути імплементовані всіма державами-членами в національні законодавства. На основі студіювання нормативно-правових актів України, окремі положення яких безпосередньо чи опосередковано стосуються процесів оцифрування та формування національної електронної бібліотеки, зроблено висновок, що відсутність національної програми оцифрування документної спадщини призводить до неузгодженості дій бібліотек з оцифрування документів та відсутності інтегрованого національного цифрового ресурсу.

2. The thesis is a comprehensive study of the features of digitization of the library collections of Ukraine. Strategic directions and basic organizational and methodological bases for improving the organization of digitization and formation of digital collections in libraries of Ukraine were proposed. Innovative models of digitization organization of the documentary heritage of Ukraine had been developed. A comparative analysis of foreign and Ukrainian experience in implementation of projects for digitization of the documentary heritage was carried out. Current global trends in digitization of the documentary heritage were clarified. Common and different approaches to digitizing documents from foreign and Ukrainian libraries were revealed. The main reasons and factors that directly affect the efficiency of digitization implementation in Ukraine were identified. Recommendations were given and key directions for further organization of digitization in Ukraine were identified. The thesis presents the phenomenon of digitization of the documentary heritage as an integral component of library and information production, which produces digital objects and forms an important part of digital cultural heritage. It is proved that digitization of documentary heritage and formation of digital collections provide the following opportunities: preservation of fragile originals of rare and valuable publications, unique copies through their withdrawal from active circulation and use of digital copies; access to the contents of large-format documents or documents of outdated formats; online cross-border access to digital copies to the general public, including people with disabilities, to quickly and fully meet their educational, scientific and other information needs; popularization of historical and cultural achievements of Ukraine; long-term digital preservation of the documentary heritage for future generations, etc. 6 main groups were identified in the flow of scientific Ukrainian and foreign works, which: 1) form a general theoretical and methodological basis for the transformation of library institutions and their activities in the context of digitalization of society; 2) are devoted to digitization technology, which ensures the safety of original documents and wide and free access to digital copies; 3) study various kinds and types of documents as unique historical sources of information; 4) reveal the features of digitization of various kinds and types of documents; 5) describe the practical experience of digitization of documents by Ukrainian and foreign libraries; 6) study certain aspects and processes of digitization (selection criteria; copyright; technical and technological aspects; formation of corporate projects; participation in international projects; innovative technologies in the context of library activities, namely outsourcing, crowdsourcing). A set of scientific approaches (socio-communicative, systemic, structuralfunctional, socio-cultural, axiological, comparative) and research methods (source analysis, terminological analysis, modelling method, content analysis, statistical method, sociological methods, etc.) was applied to achieve the goal of the thesis research and to perform tasks. The content and scope of the following concepts have been clarified: “digitization”, “digitalization”, “digital restitution”, “digital repatriation”. Digitization is defined as a set of sequentially performed processes (operations) for converting analogue (physical) documents (paper, audio and video documents, etc.) to digital format. Digitalization is an attraction, implementation and use of digital technologies to optimize the execution of a number of operations and processes, emergence of new models, directions and types of activities that are completely based on digital technologies. It was proposed to use the term “digital restitution” to refer to the process of returning digital copies of documents that were moved, illegally exported or stolen from the territory of the state under various conditions, and “digital repatriation” — the return of digital copies of documents that were taken out during military operations. International, European and national regulatory legal acts regulating the digitization of the documentary heritage were analysed. It was found out that international organizations (UNESCO, IFLA, etc.) actively advocate digitization of the documentary heritage in order to preserve it and to ensure free access to it. It is established that digitization of the documentary heritage in the European Union has a significant regulatory framework: strategies, declarations and recommendations that should be implemented by all member states in national legislation.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кушнаренко Наталя Миколаївна
2. Kushnarenko Natalia Mikolayivna

Кваліфікація: д.пед.н., 07.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Загуменна Віра Вікторівна
2. Zahumenna Vira Viktorivna

Кваліфікація: к.пед.н., 05.25.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кунанець Наталія Едуардівна

2. Kunanets Nataliia Eduardivna

Кваліфікація: д.соц.комунік., 27.00.03, 27.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кобєлєв Олексій Миколайович

2. Kobieliev Oleksii Mykolaiovych

Кваліфікація: д.соц.комунік., 27.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мар'їна Олена Юріївна

2. Marina Olena Yuriivna

Кваліфікація: д. соц. ком., 27.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради Давидова Ірина Олександрівна

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні Давидова Ірина Олександрівна

Відповідальний за підготовку облікових документів

Реєстратор

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності Юрченко Т.А.